Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom

Citation: Grundtvig, N. F. S.: ”Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom”, i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1857_1200-txt-root/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at krediterе ophavsmanden.

Læs CC0-erklæringen

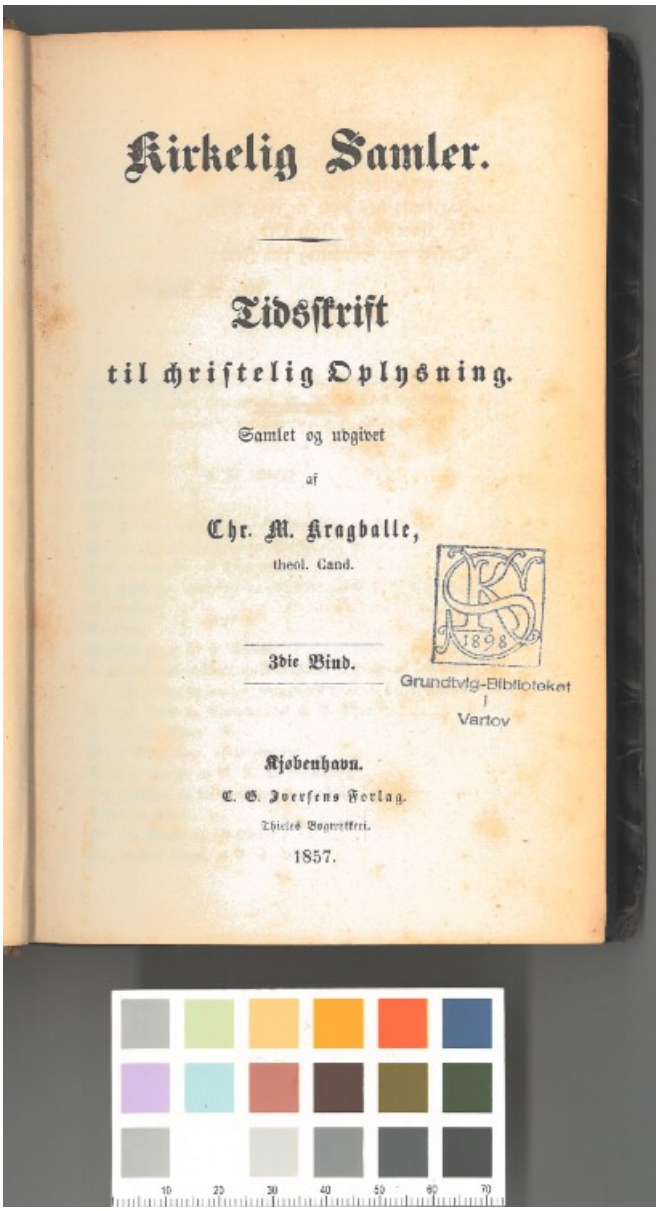

Kirkelig Samler.

Tidsskrift
til christelig Oplysning.

Samlet og udgivet

af

Chr. M. Kragballe,

theol. Cand.

3die Bind.

Grundtvig-Biblioteket
i
Vartov

Kjøbenhavn.

C. G. Iversens Forlag.

Thieles Bogtrykkeri.

1857.

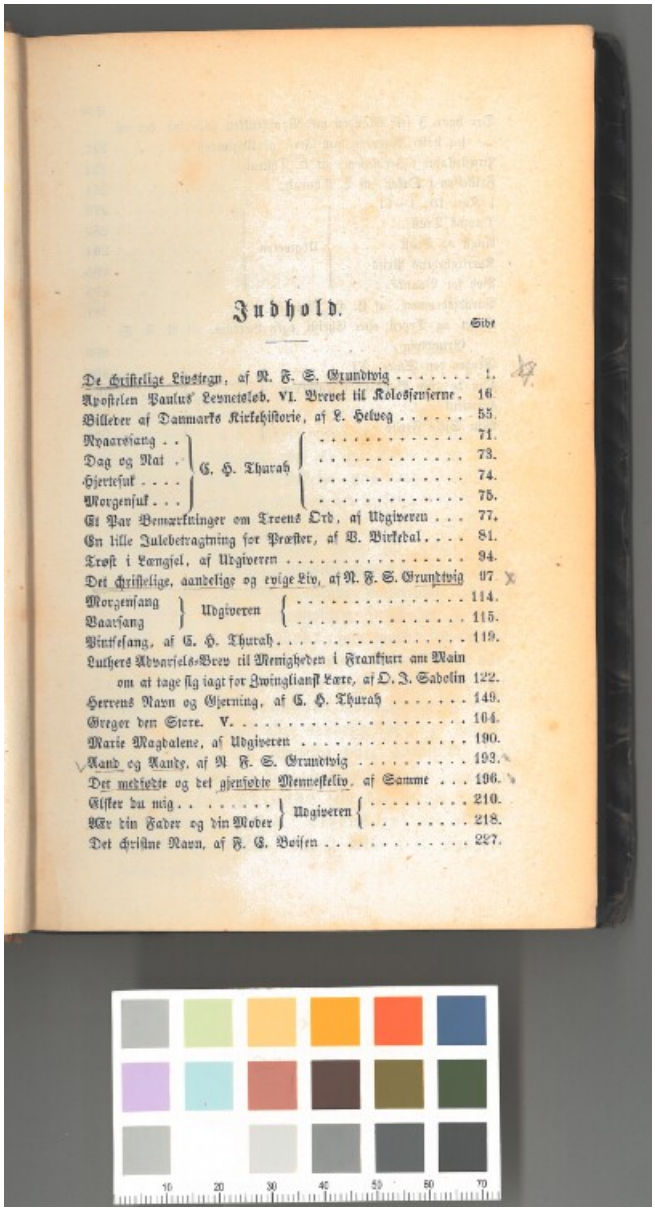

Indhold.

Side

De christelige Livstegn, af N. F. S. Grundtvig . . . . . 1.
Apostlen Paulus' Levnetsløb. VI. Brevet til Kolossenserne. 16.
Billeder af Danmarks Kirkehistorie, af L. Helveg . . . . . 55.
Nytaarssang . . } C. H. Thurah { . . . . . 71.
Dag og Nat . . } { . . . . . 73.
Hjertesuk . . . . } { . . . . . 74.
Morgensuk . . . } { . . . . . 75.
Et Par Bemærkninger om Troens Ord, af Udgiveren . . . 77.
En lille Julebetragtning for Præster, af W. Birkedal . . . . 81.
Trøst i Længsel, af Udgiveren . . . . . 94.
Det christelige, aandelige og evige Liv, af N. F. S. Grundtvig 97.
Morgensang } Udgiveren { . . . . . 114.
Vaarsang } { . . . . . 115.
Pinsesang, af C. H. Thurah . . . . . 119.
Luthers Afvarsels-Brev til Menigheden i Frankfurt am Main om at tage sig igjen for Zwinglianst Lære, af O. J. Sabolin 122.
Herrens Navn og Gjerning, af C. H. Thurah . . . . . 149.
Gregor den Store. V. . . . . 164.
Marie Magdalene, af Udgiveren . . . . . 190.
Aand og Aands, af N. F. S. Grundtvig . . . . . 193.
Det mørkede og det gjenfødte Menneskeliv, af Samme . . . 196.
Elsker du mig . . . . . } Udgiveren { . . . . . 210.
Ær din Fader og din Moder } { . . . . . 218.
Det christne Navn, af F. C. Boisen . . . . . 227.

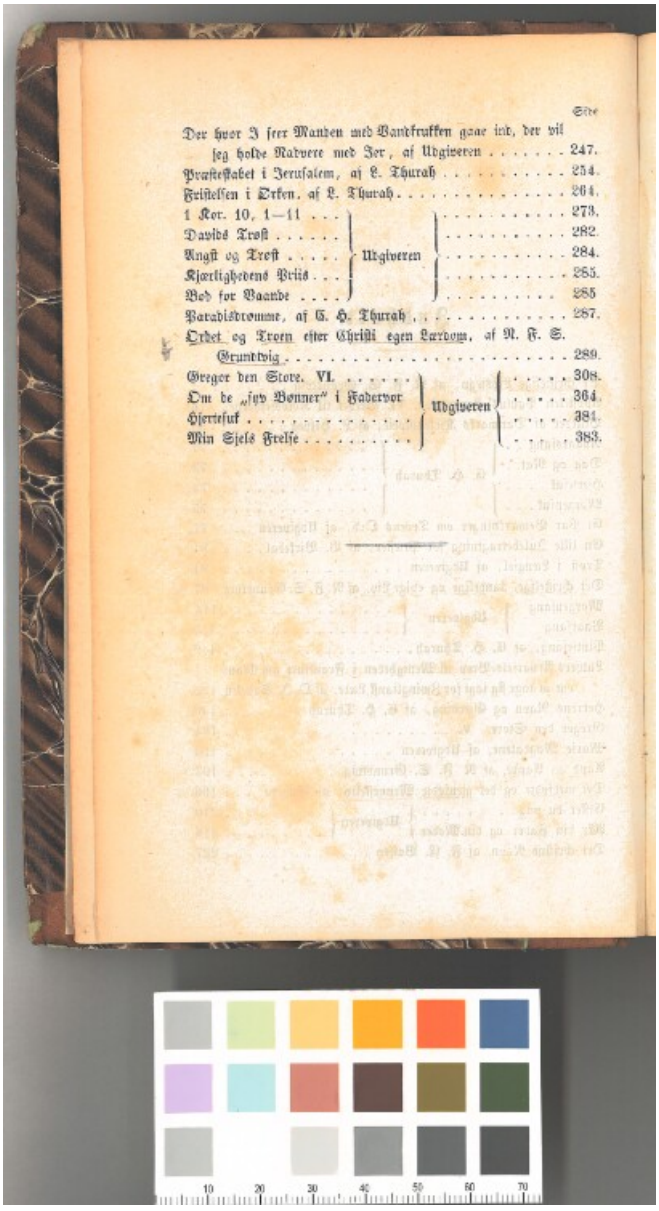

Side

Der hvor I feer Manden med Vandkrukken gaae ind, der vil jeg holde Nadvere med Jer, af Udgiveren . . . . . 247.
Præsteskabet i Jerusalem, af L. Thurah . . . . . 254.
Fristelsen i Ørken, af L. Thurah . . . . . 264.
1 Kor. 10, 1—11 . . . } Udgiveren . . . . . 273.
Davids Trøst . . . . . } . . . . . 282.
Angst og Trøst . . . . . } . . . . . 284.
Kjærlighedens Priis . . . } . . . . . 285.
Bøn for Vaande . . . . } 285
Paradisdromme, af C. H. Thurah . . . . . 287.
Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom, af N. F. S. Grundtvig . . . . . 289.
Gregor den Store. VI. . . . . } Udgiveren . . . . . 308.
Om de „syv Bønner" i Fadervor } . . . . . 364.
Hjertefuk . . . . . } . . . . . 381.
Min Sjels Frelse . . . . . } . . . . . 383.

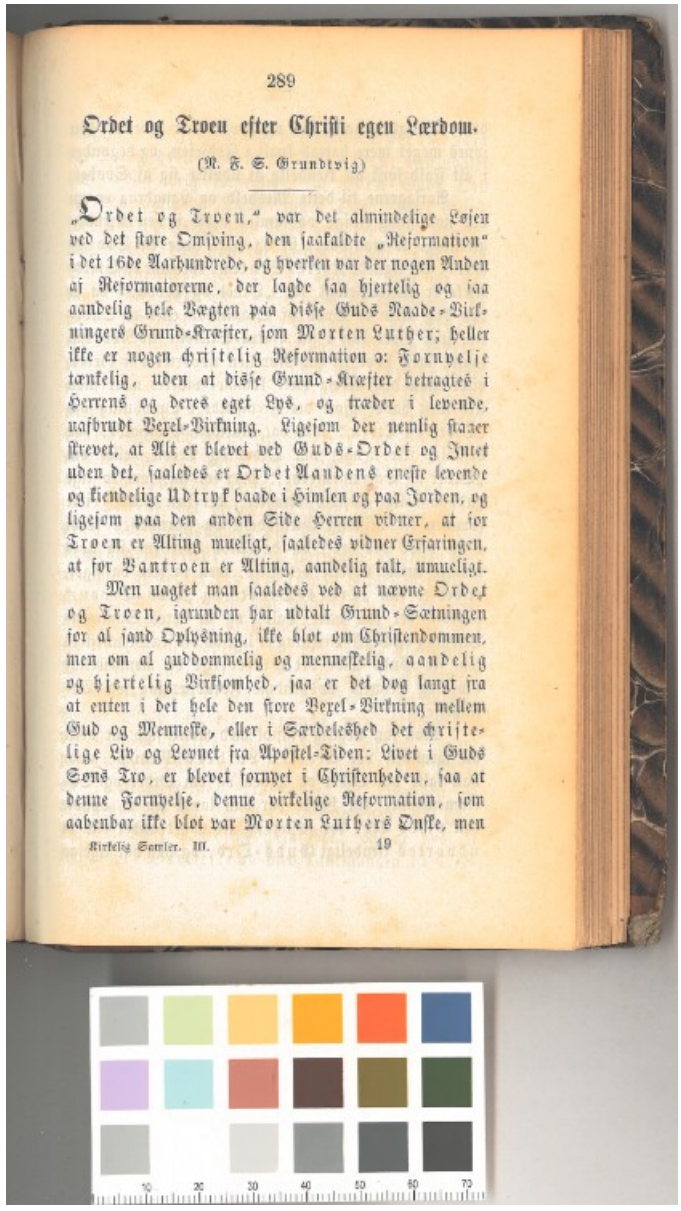

Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom.

(N. F. S. Grundtvig)

„Ordet og Troen," var det almindelige Løsen ved det store Omsving, den saakaldte „Reformation" i det 16de Aarhundrede, og hverken var der nogen Anden af Reformatorerne, der lagde saa hjertelig og saa aandelig hele Vægten paa disse Guds Naade-Virkningers Grund-Kræfter, som Morten Luther; heller ikke er nogen christelig Reformation o: Fornyelse tænkelig, uden at disse Grund-Kræfter betragtes i Herrens og deres eget Lys, og træder i levende, uafbrudt Vexel-Virkning. Ligesom der nemlig staaer strevet, at Alt er blevet ved Guds-Ordet og Intet uden det, saaledes er Ordet Aandens eneste levende og kiendelige Udtryk baade i Himlen og paa Jorden, og ligesom paa den anden Side Herren vidner, at for Troen er Alting mueligt, saaledes vidner Erfaringen, at for Vantroen er Alting, aandelig talt, umueligt.

Men uagtet man saaledes ved at nævne Ordet og Troen, igrunden har udtalt Grund-Sætningen for al sand Oplysning, ikke blot om Christendommen, men om al guddommelig og menneskelig, aandelig og hjertelig Virksomhed, saa er det dog langt fra at enten i det hele den store Vexel-Virkning mellem Gud og Menneske, eller i Særdeleshed det christelige Liv og Levnet fra Apostel-Tiden: Livet i Guds Sons Tro, er blevet fornyet i Christenheden, saa at denne Fornyelse, denne virkelige Reformation, som aabenbar ikke blot var Morten Luthers Ønske, men

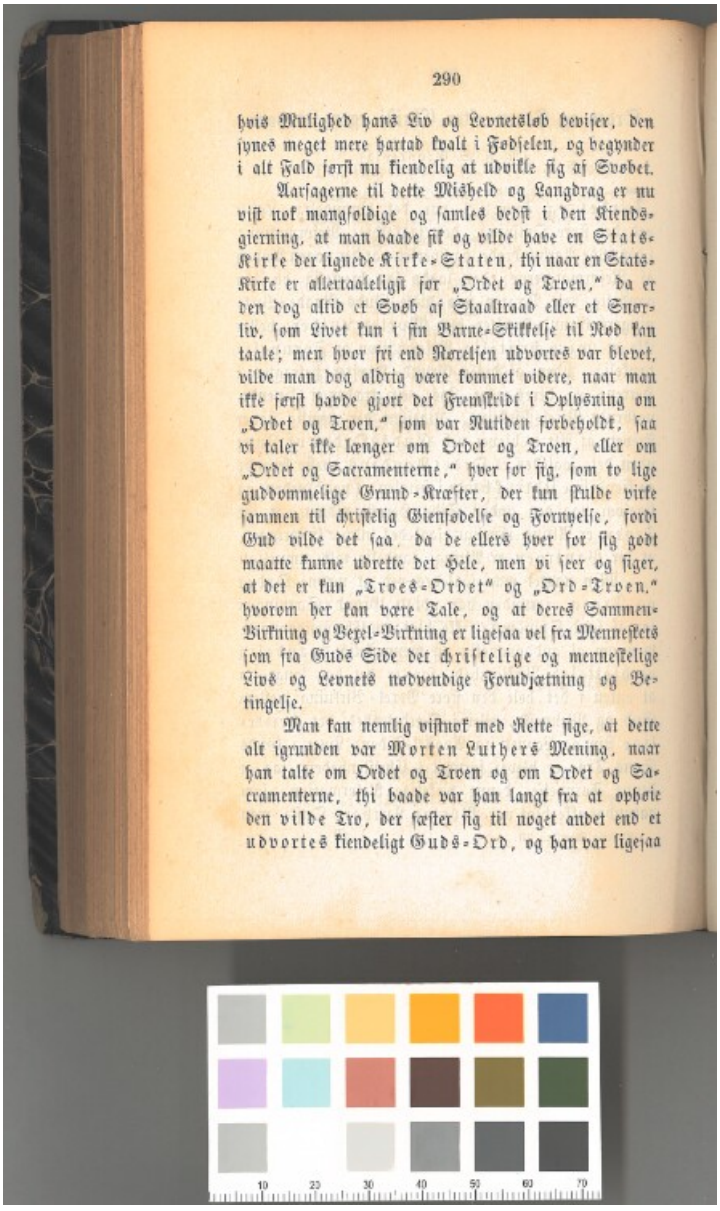

290

hvis Mulighed hans Liv og Levnetsløb beviser, den synes meget mere hartad kvalt i Fødselen, og begynder i alt Fald først nu fiendelig at udvikle sig af Svøbet.

Aarsagerne til dette Misheld og Langdrag er nu vist nok mangfoldige og samles bedst i den Kiendsgierning, at man baade fik og vilde have en Stats-Kirke der lignede Kirke-Staten, thi naar en Stats-Kirke er allertaaleligst for „Ordet og Troen," da er den dog altid et Svøb af Staaltraad eller et Snorliv, som Livet kun i sin Barne-Skikkelse til Nød kan taale; men hver fri end Nørelsen udvortes var blevet, vilde man dog aldrig være kommet videre, naar man ikke først havde gjort det Fremskridt i Oplysning om „Ordet og Troen," som var Nutiden forbeholdt, saa vi taler ikke længer om Ordet og Troen, eller om „Ordet og Sacramenterne," hver for sig, som to lige guddommelige Grund-Kræfter, der kun skulde virke sammen til christelig Gienfødelse og Fornyelse, fordi Gud vilde det saa, da de ellers hver for sig godt maatte kunne udrette det Hele, men vi seer og siger, at det er kun „Troes-Ordet" og „Ord-Troen," hvorom her kan være Tale, og at deres Sammen-Virkning og Vexel-Virkning er ligesaa vel fra Menneskets som fra Guds Side det christelige og menneskelige Livs og Levnets nødvendige Forudsætning og Betingelse.

Man kan nemlig vistnok med Rette sige, at dette alt igrunden var Morten Luthers Mening, naar han talte om Ordet og Troen og om Ordet og Sacramenterne, thi baade var han langt fra at ophøie den vilde Tro, der fæster sig til noget andet end et udvortes fiendeligt Guds-Ord, og han var ligesaa

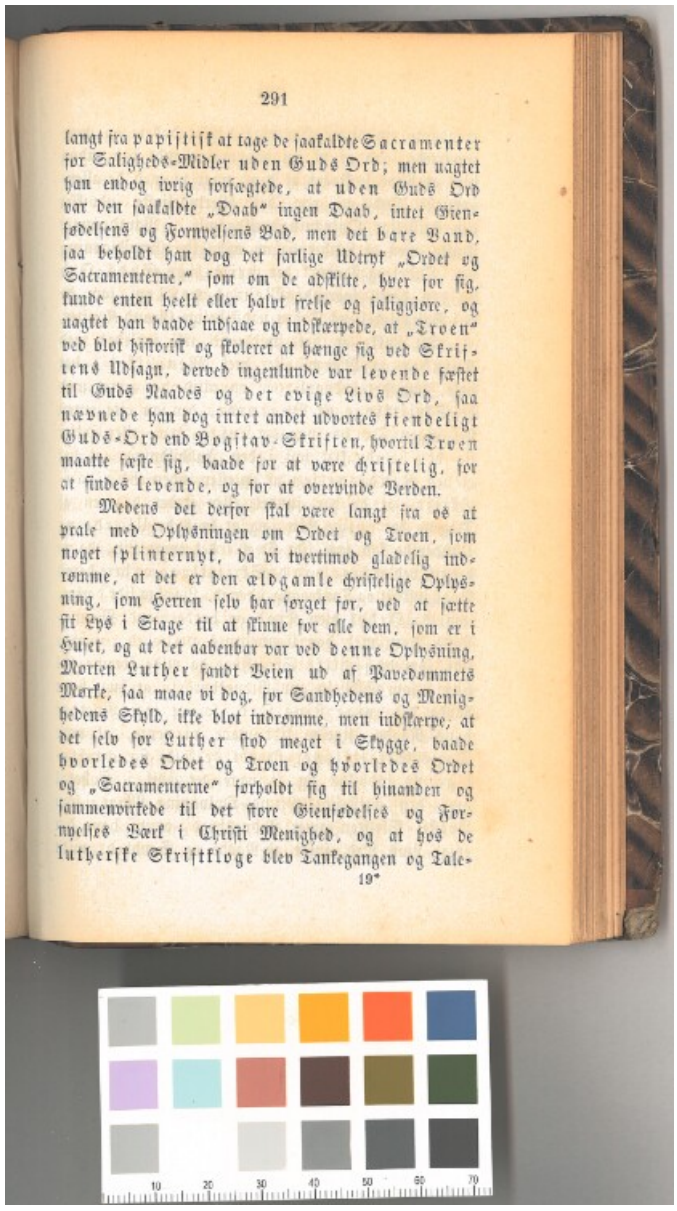

291

langt fra papistisk at tage de saakaldte Sacramenter for Saligheds-Midler uden Guds Ord; men uagtet han endog ivrig forsægtede, at uden Guds Ord var den saakaldte „Daab" ingen Daab, intet Gienfødelsens og Fornyelsens Bad, men det bare Vand, saa beholdt han dog det farlige Udtryk „Ordet og Sacramenterne," som om de adskilte, hver for sig, kunde enten heelt eller halvt frelse og saliggiøre, og uagtet han baade indsaae og indskærpede, at „Troen" ved blot historisk og skoleret at hænge sig ved Skriftens Udsagn, derved ingenlunde var levende fæstet til Guds Naades og det evige Livs Ord, saa nævnede han dog intet andet udvortes fiendeligt Guds-Ord end Bogstav-Skriften, hvortil Troen maatte fæste sig, baade for at være christelig, for at findes levende, og for at overvinde Verden.

Medens det derfor skal være langt fra os at prale med Oplysningen om Ordet og Troen, som noget splinternyt, da vi tvertimod gladelig indrømme, at det er den ældgamle christelige Oplysning, som Herren selv har sørget for, ved at sætte sit Lys i Stage til at skinne for alle dem, som er i Huset, og at det aabenbar var ved denne Oplysning, Morten Luther fandt Veien ud af Pavedømmets Mørke, saa maae vi dog, for Sandhedens og Menighedens Skyld, ikke blot indrømme, men indskærpe, at det selv for Luther stod meget i Skygge, baade hvorledes Ordet og Troen og hvorledes Ordet og „Sacramenterne" forholdt sig til hinanden og sammenvirkede til det store Gienfødelses og Fornyelses Værk i Christi Menighed, og at hos de lutherske Skriftkloge blev Tankegangen og Tale-

19*

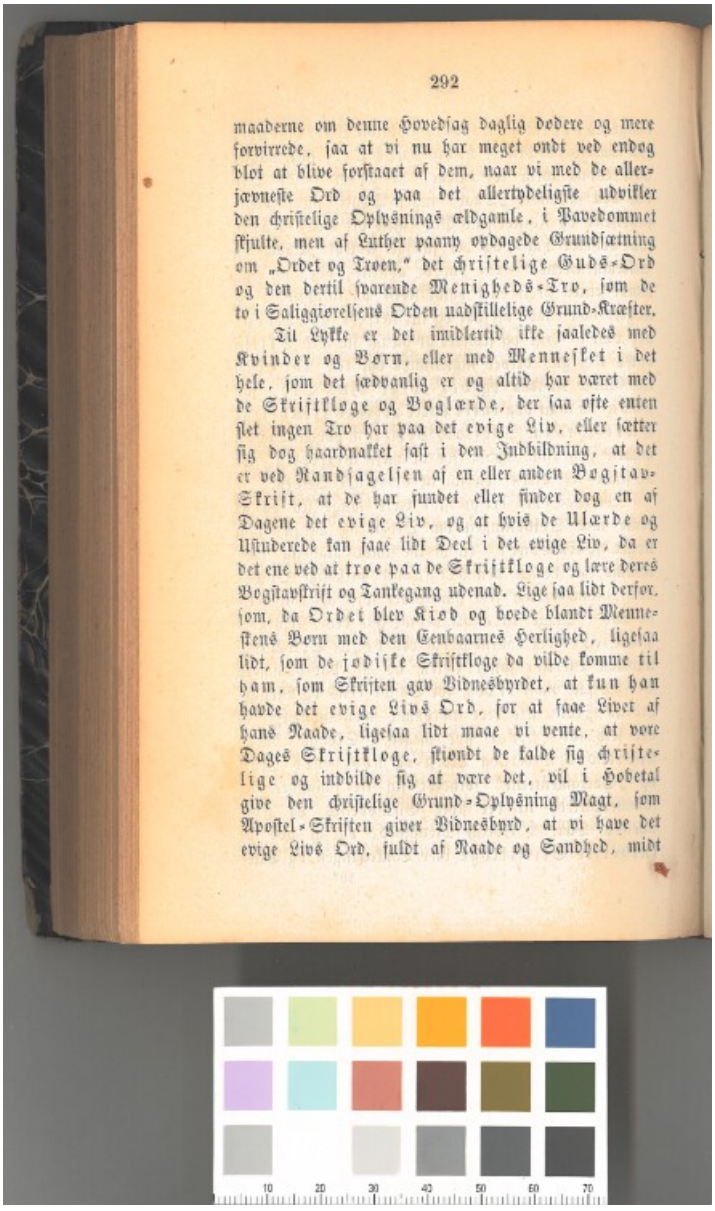

292

maaderne om denne Hovedsag daglig dedere og mere forvirrede, saa at vi nu har meget ondt ved endog blot at blive forstaaet af dem, naar vi med de allerjævneste Ord og paa det allertydeligste udvikler den christelige Oplysnings ældgamle, i Pavedommet skjulte, men af Luther paany opdagede Grundsætning om „Ordet og Troen," det christelige Guds-Ord og den dertil svarende Menigheds-Tro, som de to i Saliggiørelsens Orden nødvendige Grund-Kræfter.

Til Lykke er det imidlertid ikke saaledes med Kvinder og Børn, eller med Mennesket i det hele, som det sædvanlig er og altid har været med de Skriftkloge og Boglærde, der saa ofte enten slet ingen Tro har paa det evige Liv, eller sætter sig dog haardnakket fast i den Indbildning, at det er ved Randsagelsen af en eller anden Bogstav-Skrift, at de har fundet eller finder dog en af Dagene det evige Liv, og at hvis de Ulærde og Ustuderede kan faae lidt Deel i det evige Liv, da er det ene ved at troe paa de Skriftkloge og lære deres Bogstavskrift og Tankegang udenad. Lige saa lidt derfor, som, da Ordet blev Kiød og boede blandt Menneskens Børn med den Enbaarnes Herlighed, ligesaa lidt, som de jødiske Skriftkloge da vilde komme til ham, som Skriften gav Vidnesbyrdet, at kun han havde det evige Livs Ord, for at faae Livet af hans Naade, ligesaa lidt maae vi vente, at vore Dages Skriftkloge, skjøndt de kalde sig christelige og indbilde sig at være det, vil i Hobetal give den christelige Grund-Oplysning Magt, som Apostel-Skriften giver Vidnesbyrd, at vi have det evige Livs Ord, fuldt af Naade og Sandhed, midt

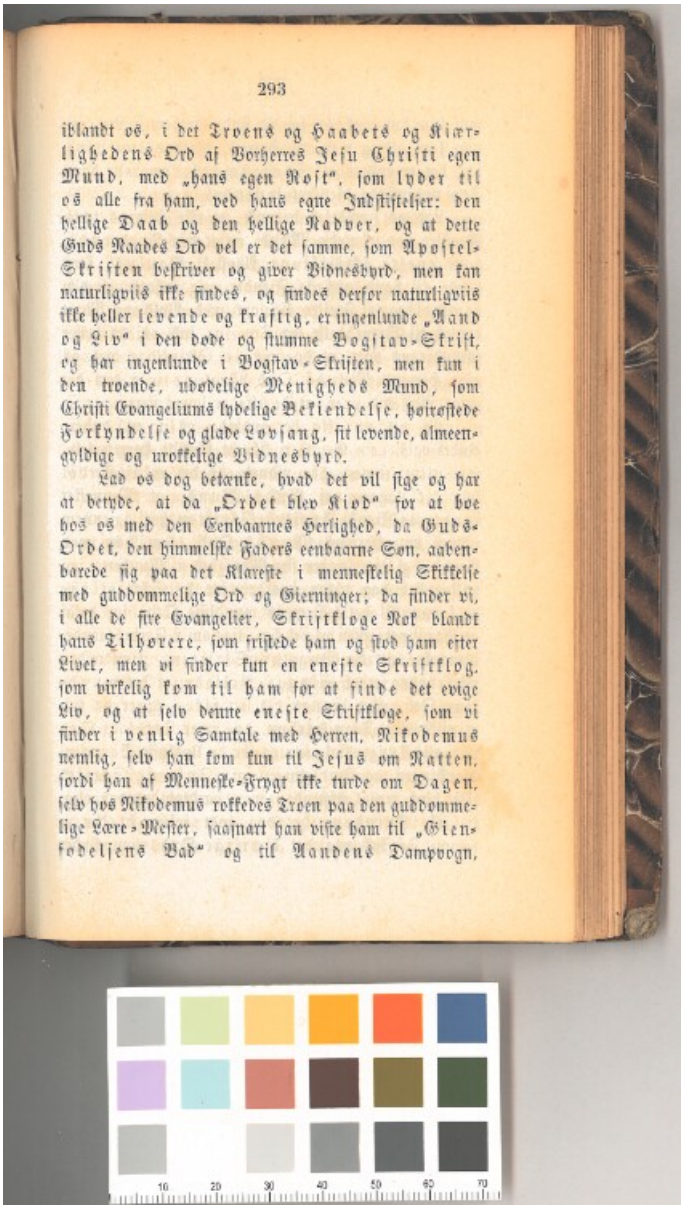

293

iblandt os, i det Troens og Haabets og Kiærlighedens Ord af Vorherres Jesu Christi egen Mund, med „hans egen Røst", som lyder til os alle fra ham, ved hans egne Indstiftelser: den hellige Daab og den hellige Nadver, og at dette Guds Naades Ord vel er det samme, som Apostel-Skriften beskriver og giver Vidnesbyrd, men kan naturligviis ikke findes, og findes derfor naturligviis ikke heller levende og kraftig, er ingenlunde „Aand og Liv" i den døde og stumme Bogstav-Skrift, og har ingenlunde i Bogstav-Skriften, men kun i den troende, udødelige Menigheds Mund, som Christi Evangeliums lydelige Bekiendelse, høirøstede Forkyndelse og glade Lovsang, sit levende, almeengyldige og urokkelige Vidnesbyrd.

Lad os dog betænke, hvad det vil sige og har at betyde, at da „Ordet blev Kiød" for at boe hos os med den Enbaarnes Herlighed, da Guds-Ordet, den himmelske Faders enbaarne Søn, aabenbarede sig paa det Klareste i menneskelig Skikkelse med guddommelige Ord og Gierninger; da finder vi, i alle de fire Evangelier, Skriftkloge Nok blandt hans Tilhørere, som fristede ham og stod ham efter Livet, men vi finder kun en eneste Skriftklog, som virkelig kom til ham for at finde det evige Liv, og at selv denne eneste Skriftkloge, som vi finder i venlig Samtale med Herren, Nikodemus nemlig, selv han kom kun til Jesus om Natten, fordi han af Menneske-Frygt ikke turde om Dagen, selv hos Nikodemus rokkedes Troen paa den guddommelige Lære-Mester, saasnart han viste ham til „Gienfødelsens Bad" og til Aandens Dampvogn,

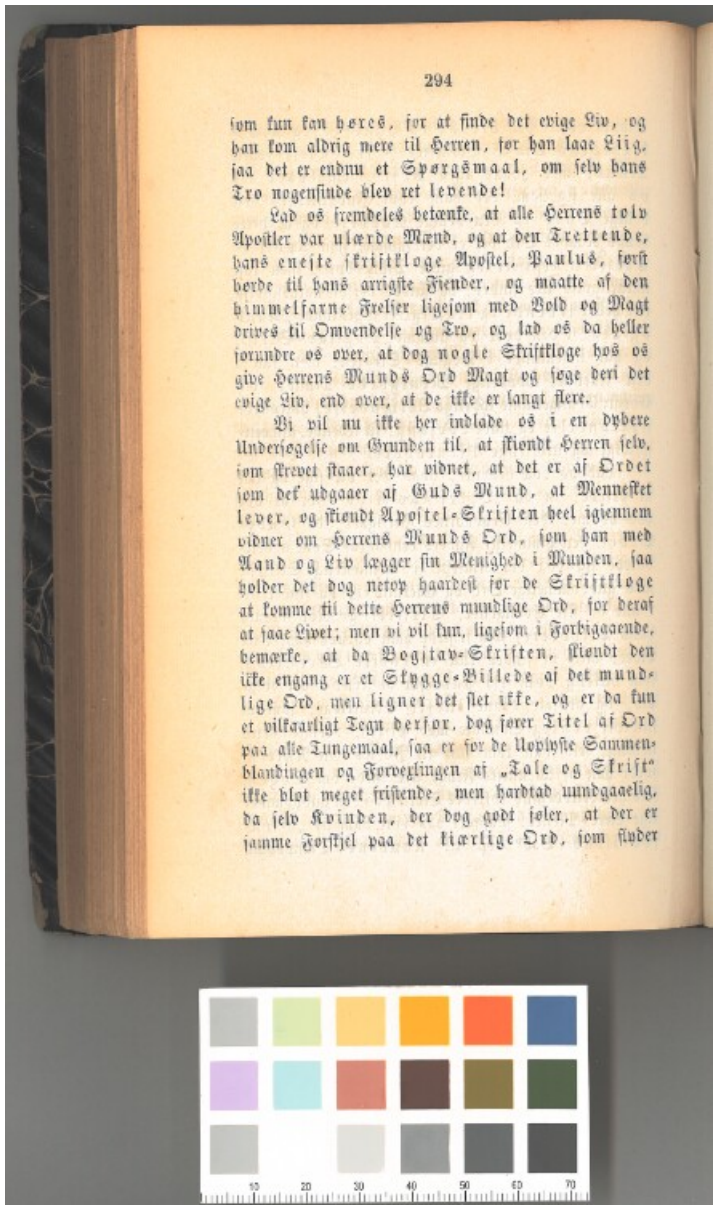

294

som kun kan høres, for at finde det evige Liv, og han kom aldrig mere til Herren, for han laae liig, saa det er endnu et Spørgsmaal, om selv hans Tro nogensinde blev ret levende!

Lad os fremdeles betænke, at alle Herrens tolv Apostler var ulærde Mænd, og at den Trettende, hans eneste skriftkloge Apostel, Paulus, først havde til hans argeste Fiender, og maatte af den himmelfarne Frelser ligesom med Vold og Magt drives til Omvendelse og Tro, og lad os da heller forundre os over, at dog nogle Skriftkloge hos os give Herrens Munds Ord Magt og søge deri det evige Liv, end over, at de ikke er langt flere.

Vi vil nu ikke her indlade os i en dybere Undersøgelse om Grunden til, at skiøndt Herren selv, som skrevet staaer, har vidnet, at det er af Ordet som det udgaaer af Guds Mund, at Mennesket lever, og skiøndt Apostel-Skriften heel igiennem vidner om Herrens Munds Ord, som han med Aand og Liv lægger sin Menighed i Munden, saa holder det dog netop haardest for de Skriftkloge at komme til dette Herrens mundlige Ord, for deraf at faae Livet; men vi vil kun, ligesom i Forbigaaende, bemærke, at da Bogstav-Skriften, skiøndt den ikke engang er et Skygge-Billede af det mundlige Ord, men ligner det slet ikke, og er da kun et vilkaarligt Tegn derfor, dog fører Titel af Ord paa alle Tungemaal, saa er for de Uoplyste Sammenblandingen og Forveglingen af „Tale og Skrift" ikke blot meget fristende, men hardtad umdgaaelig, da selv Kvinden, der dog godt føler, at der er samme Forskjel paa det kiærlige Ord, som flyder

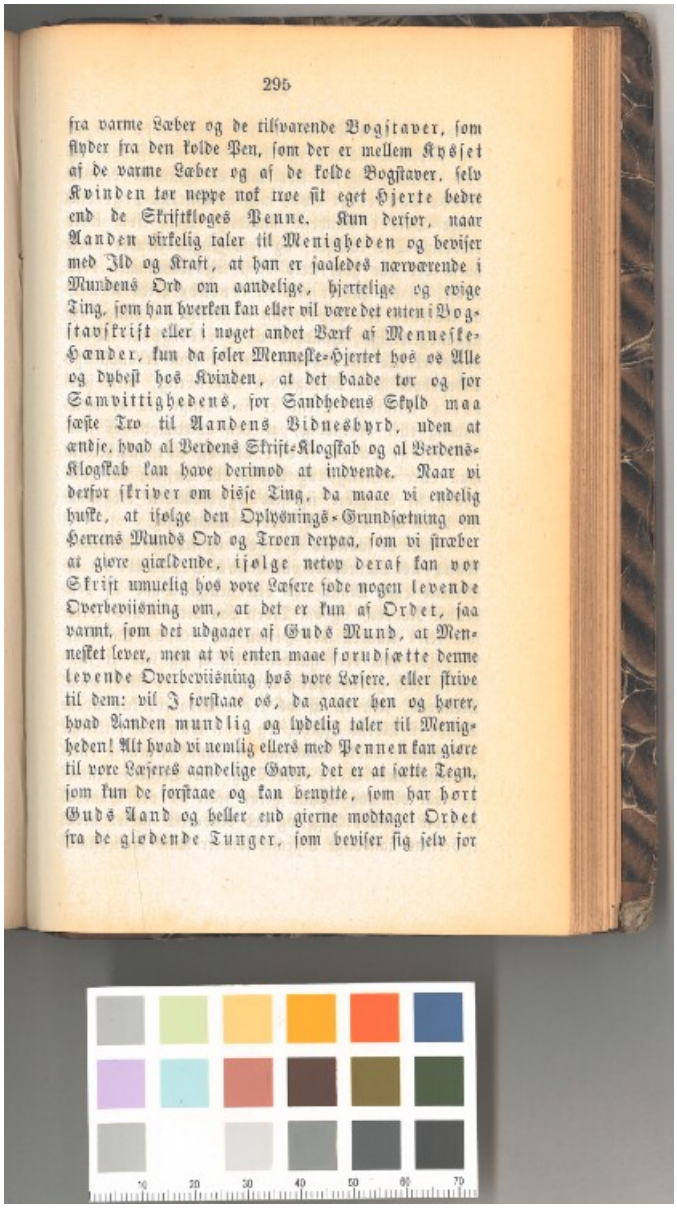

fra varme Læber og de tilsvarende Bogstaver, som flyder fra den kolde Pen, som der er mellem Kysset af de varme Læber og af de kolde Bogstaver, selv Kvinden tør neppe nok tro sit eget Hjerte bedre end de Skriftkloges Penne. Kun derfor, naar Aanden virkelig taler til Menigheden og beviser med Ild og Kraft, at han er saaledes nærværende i Mundens Ord om aandelige, hjertelige og evige Ting, som han hverken kan eller vil være det enten i Bogstavskrift eller i noget andet Værk af Menneske-Hænder, kun da føler Menneske-Hjertet hos os Alle og dybest hos Kvinden, at det baade tør og bør Samvittighedens, for Sandhedens Skyld maa fæste Tro til Aandens Vidnesbyrd, uden at ændse, hvad al Verdens Skrift-Klogskab og al Verdens-Klogskab kan have derimod at indvende. Naar vi derfor skriver om disse Ting, da maae vi endelig huske, at ifølge den Oplysnings-Grundsætning om Herrens Munds Ord og Troen derpaa, som vi stræber at gjøre gjældende, ifølge netop deraf kan vor Skrift umuelig hos vore Læsere føde nogen levende Overbeviisning om, at det er kun af Ordet, saa varmt, som det udgaaer af Guds Mund, at Mennesket lever, men at vi enten maae forudsætte denne levende Overbeviisning hos vore Læsere, eller skrive til dem: vil I forstaae os, da gaaer hen og hører, hvad Aanden mundlig og lydelig taler til Menigheden! Alt hvad vi nemlig ellers med Pennen kan gjøre til vore Læseres aandelige Gavn, det er at sætte Tegn, som kun de forstaae og kan benytte, som har hørt Guds Aand og heller end gierne modtaget Ordet fra de glødende Tunger, som beviser sig selv for

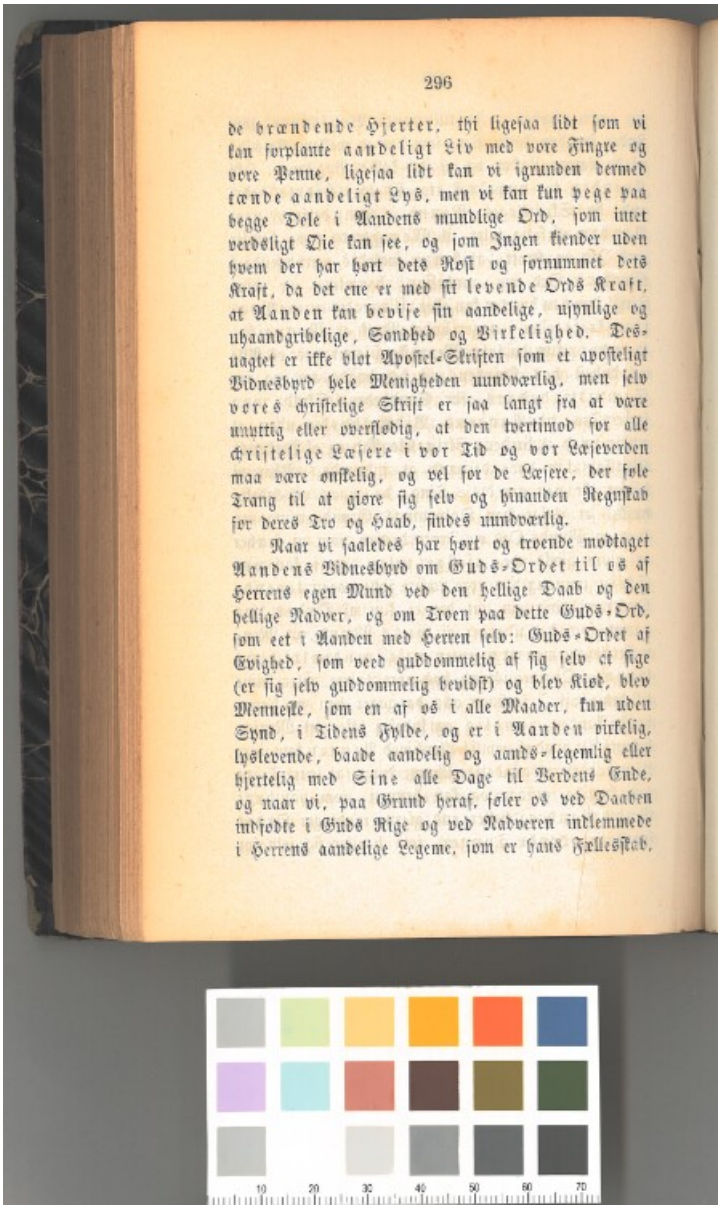

296

de brændende Hjerter, thi ligesaa lidt som vi kan forplante aandeligt Liv med vore Fingre og vore Penne, ligesaa lidt kan vi igrunden dermed tænde aandeligt Lys, men vi kan kun pege paa begge Dele i Aandens mundlige Ord, som intet verdsligt Øie kan see, og som Ingen kiender uden hvem der har hørt dets Røst og fornummet dets Kraft, da det ene er med sit levende Ords Kraft, at Aanden kan bevise sin aandelige, usynlige og uhaandgribelige, Sandhed og Virkelighed. Desuagtet er ikke blot Apostel-Skriften som et apostelligt Vidnesbyrd hele Menigheden unndværlig, men selv vores christelige Skrift er saa langt fra at være unyttig eller overflødig, at den tvertimod for alle christelige Læsere i vor Tid og vor Læseverden maa være ønskelig, og vel for de Læsere, der føle Trang til at gjøre sig selv og hinanden Regnskab for deres Tro og Haab, findes unndværlig.

Naar vi saaledes har hørt og troende modtaget Aandens Vidnesbyrd om Guds-Ordet til os af Herrens egen Mund ved den hellige Daab og den hellige Nadver, og om Troen paa dette Guds-Ord, som eet i Aanden med Herren selv: Guds-Ordet af Evighed, som ved guddommelig af sig selv at sige (er sig selv guddommelig bevidst) og blev Kiød, blev Menneske, som en af os i alle Maader, kun uden Synd, i Tidens Fylde, og er i Aanden virkelig, lyslevende, baade aandelig og aands-legemlig eller hjertelig med Sine alle Dage til Verdens Ende, og naar vi, paa Grund heraf, føler os ved Daaben indsødte i Guds Rige og ved Nadveren indlemmede i Herrens aandelige Legeme, som er hans Fællesskab,

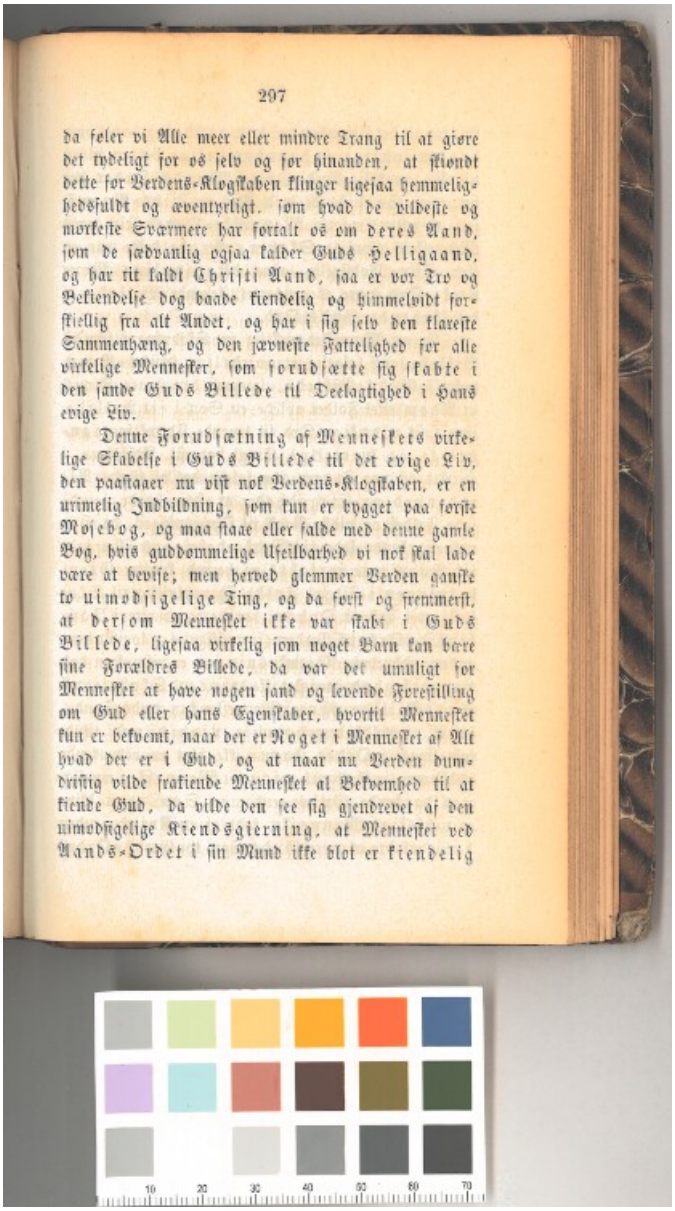

297

da føler vi Alle meer eller mindre Trang til at giøre det tydeligt for os selv og for hinanden, at skiøndt dette for Verdens-Klogskaben klinger ligesaa hemmelighedsfuldt og æventyrligt, som hvad de vildeste og morkeste Sværmere har fortalt os om deres Aand, som de sædvanlig ogsaa kalder Guds Helligaand, og har tit kaldt Christi Aand, saa er vor Tro og Bekiendelse dog baade fiendelig og himmelvidt forskiellig fra alt Andet, og har i sig selv den klareste Sammenhæng, og den jævneste Fatteligbed for alle virkelige Mennesker, som forudsætte sig skabte i den sande Guds Billede til Deelagtighed i Hans evige Liv.

Denne Forudsætning af Menneskets virkelige Skabelse i Guds Billede til det evige Liv, den paastaaer nu vist nok Verdens-Klogskaben, er en urimelig Indbildning, som kun er bygget paa første Mosebog, og maa staae eller falde med denne gamle Bog, hvis guddommelige Ufeilbarhed vi nok skal lade være at bevise; men herved glemmer Verden ganske to uimodsigelige Ting, og da først og fremmerst, at dersom Mennesket ikke var skabt i Guds Billede, ligesaa virkelig som noget Barn kan bære sine Forældres Billede, da var det umuligt for Mennesker at have nogen sand og levende Forestilling om Gud eller hans Egenskaber, hvortil Mennesket kun er bekvemt, naar der er Noget i Mennesket af Alt hvad der er i Gud, og at naar nu Verden dumdristig vilde frakiende Mennesket al Bekvemhed til at kiende Gud, da vilde den see sig gjendrevet af den uimodsigelige Kiendsgierning, at Mennesket ved Aands-Ordet i sin Mund ikke blot er kiendelig

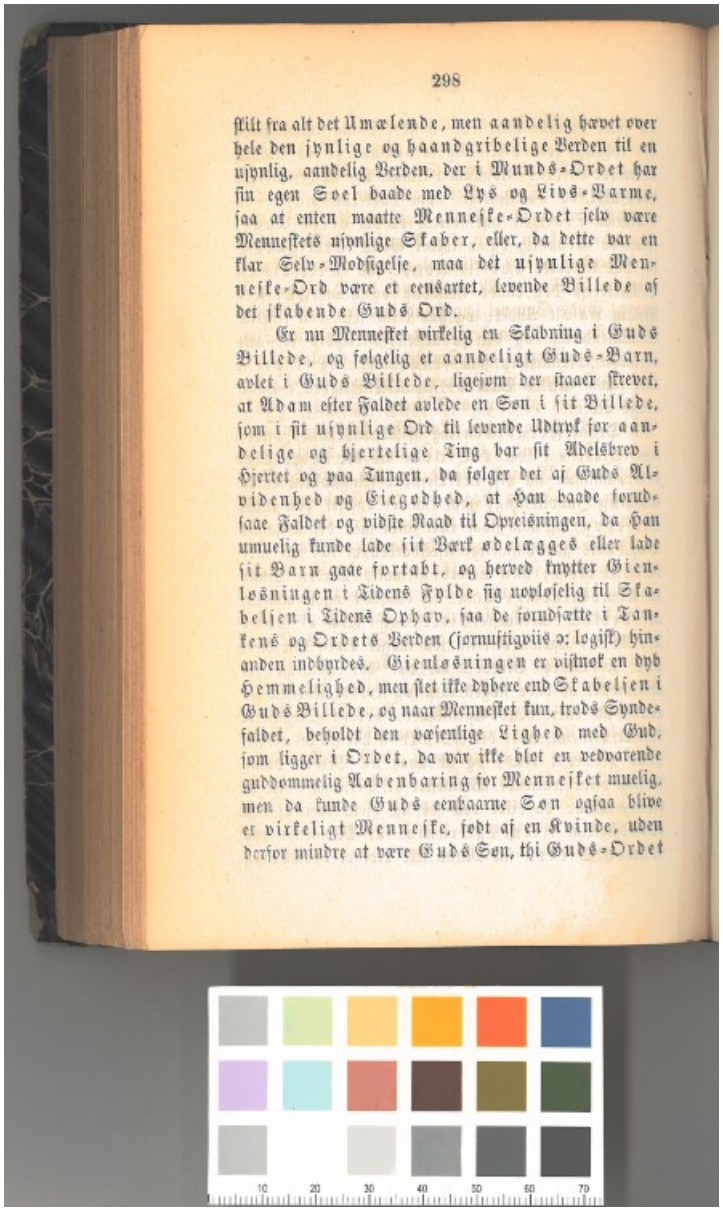

298

stilt fra alt det Umælende, men aandelig hævet over hele den synlige og haandgribelige Verden til en usynlig, aandelig Verden, der i Munds-Ordet har sin egen Soel baade med Lys og Livs-Varme, saa at enten maatte Menneske-Ordet selv være Menneskets usynlige Skaber, eller, da dette var en klar Selv-Modsigelse, maa det usynlige Menneske-Ord være et eensartet, levende Billede af det skabende Guds Ord.

Er nu Mennesket virkelig en Skabning i Guds Billede, og følgelig et aandeligt Guds-Barn, avlet i Guds Billede, ligesom der staaer skrevet, at Adam efter Faldet avlede en Søn i sit Billede, som i sit usynlige Ord til levende Udtryk for aandelige og hiertelige Ting bar sit Adelsbrev i Hiertet og paa Tungen, da følger det af Guds Alvidenhed og Siegodhed, at Han baade forudsaae Faldet og vidste Raad til Oprejsningen, da Han umuelig kunde lade sit Værk ødelægges eller lade sit Barn gaae fortabt, og herved knytter Gienløsningen i Tidens Fylde sig uopløselig til Skabelsen i Tidens Ophav, saa de forudsatte i Tankens og Ordets Verden (fornuftigviis o: logisk) hinanden indbyrdes. Gienløsningen er vistnok en dyb Hemmelighed, men slet ikke dybere end Skabelsen i Guds Billede, og naar Mennesket kun, trods Syndefaldet, beholdt den væsentlige Lighed med Gud, som ligger i Ordet, da var ikke blot en vedvarende guddommelig Aabenbaring for Mennesket muelig, men da kunde Guds eenbaarne Søn ogsaa blive et virkeligt Menneske, født af en Kvinde, uden derfor mindre at være Guds Søn, thi Guds-Ordet

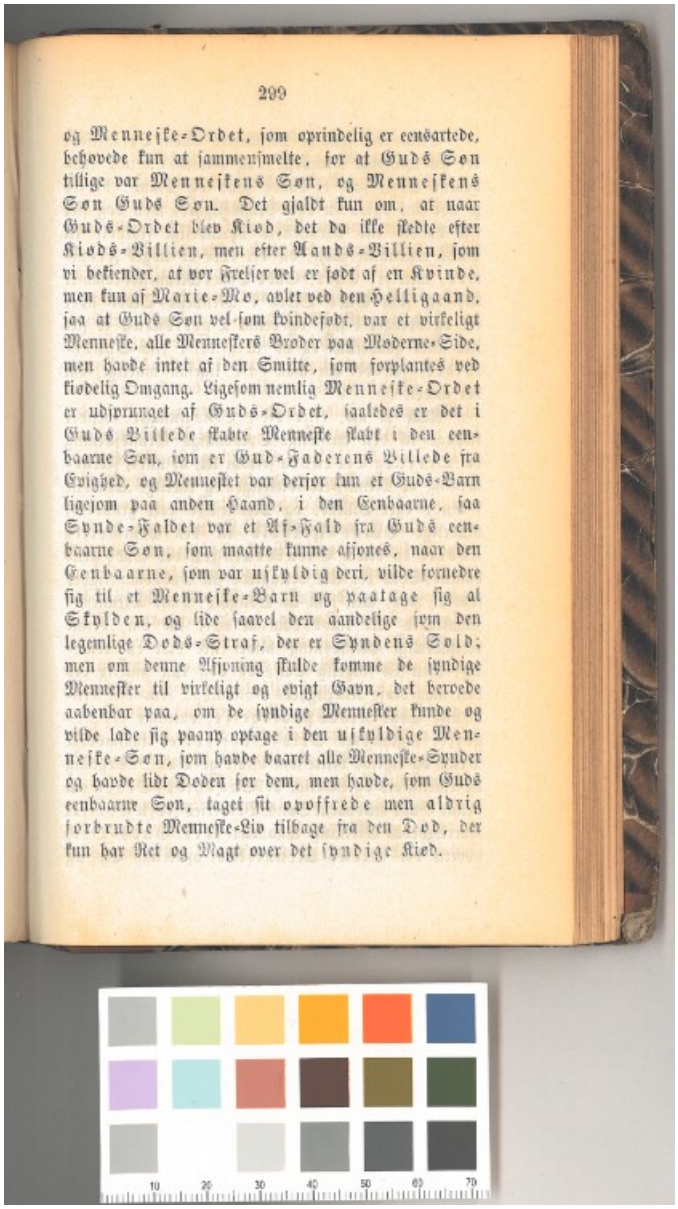

og Menneske-Ordet, som oprindelig er eensartede, behøvede kun at sammensmelte, for at Guds Søn tillige var Menneskens Søn, og Menneskens Søn Guds Søn. Det gjaldt kun om, at naar Guds-Ordet blev Kiød, det da ikke skedte efter Kiøds-Villien, men efter Aands-Villien, som vi bekiender, at vor Frelser vel er født af en Kvinde, men kun af Marie-Mo, avlet ved den Helligaand, saa at Guds Søn vel-som kvindefødt, var et virkeligt Menneske, alle Menneskers Broder paa Mødrene-Side, men havde intet af den Smitte, som forplantes ved kiødelig Omgang. Ligesom nemlig Menneske-Ordet er udsprunget af Guds-Ordet, saaledes er det i Guds Billede skabte Menneske skabt i den eenbaarne Søn, som er Gud-Faderens Billede fra Evighed, og Mennesket var derfor kun et Guds-Barn ligesom paa anden Haand, i den Eenbaarne, saa Synde-Faldet var et Af-Fald fra Guds eenbaarne Søn, som maatte kunne afsones, naar den Eenbaarne, som var uskyldig deri, vilde fornedre sig til et Menneske-Barn og paatage sig al Skylden, og lide saavel den aandelige syn den legemlige Dods-Straf, der er Syndens Sold; men om denne Afsoning skulde komme de syndige Mennesker til virkeligt og evigt Gavn, det beroede aabenbar paa, om de syndige Mennesker kunde og vilde lade sig paany optage i den uskyldige Menneske-Søn, som havde baaret alle Menneske-Synder og havde lidt Døden for dem, men havde, som Guds eenbaarne Søn, taget sit opoffrede men aldrig forbrudte Menneske-Liv tilbage fra den Død, der kun har Ret og Magt over det syndige Kiød.

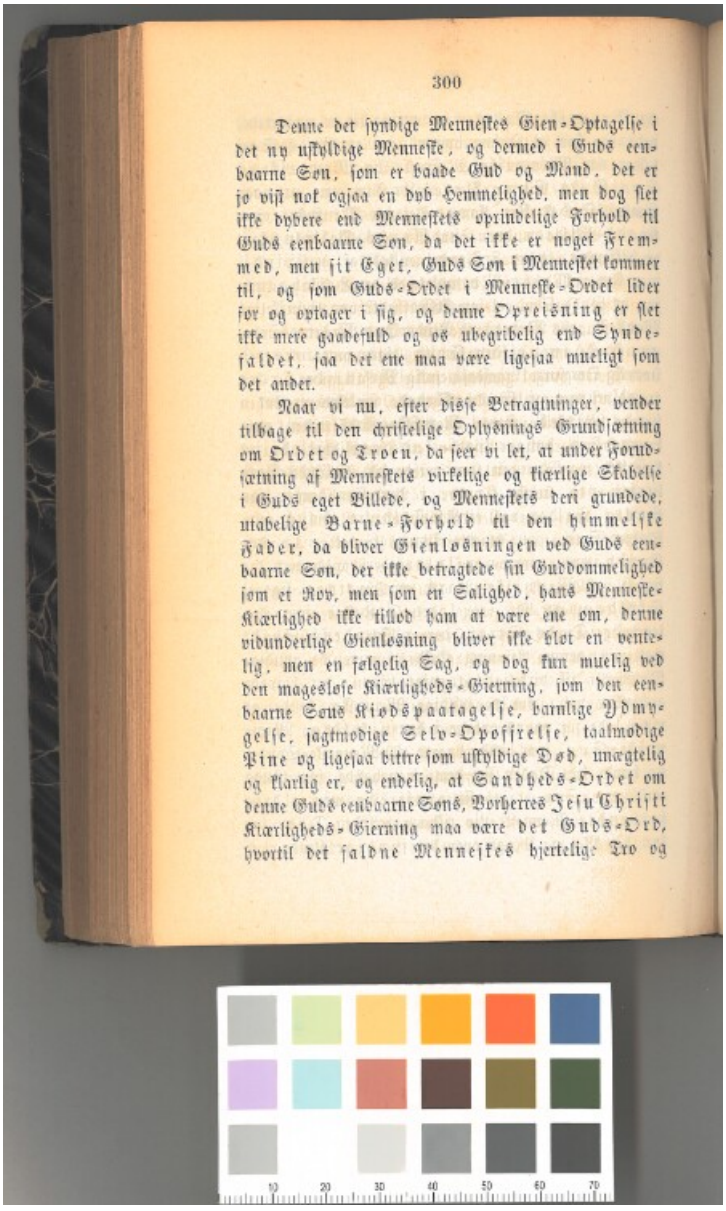

300

Denne det syndige Menneskes Gien-Optagelse i det ny ufyldige Menneske, og dermed i Guds eenbaarne Søn, som er baade Gud og Mand, det er jo vist nok ogsaa en dyb Hemmelighed, men dog slet ikke dybere end Menneskets oprindelige Forhold til Guds eenbaarne Søn, da det ikke er noget Fremmed, men sit Eget, Guds Søn i Mennesket kommer til, og som Guds-Ordet i Menneske-Ordet lider for og optager i sig, og denne Opreisning er slet ikke mere gaadefuld og os ubegribelig end Syndefaldet, saa det ene maa være ligesaa mueligt som det ander.

Naar vi nu, efter disse Betragtninger, vender tilbage til den christelige Oplysnings Grundsætning om Ordet og Troen, da seer vi let, at under Forudsætning af Menneskets virkelige og kiærlige Skabelse i Guds eget Billede, og Menneskets deri grundede, utabelige Barne-Forhold til den himmelske Fader, da bliver Gienløsningen ved Guds eenbaarne Søn, der ikke betragtede sin Guddommelighed som et Rov, men som en Salighed, hans Menneske-Kiærlighed ikke tillod ham at være ene om, denne vidunderlige Gienløsning bliver ikke blot en ventelig, men en følgelig Sag, og dog kun mueli ved den magesløse Kiærligheds-Gierning, som den eenbaarne Sons Kiødspaatagelse, barnlige Ydmygelse, sagtmodige Selv-Opoffrelse, taalmodige Pine og ligesaa bittre som ufyldige Død, umægtelig og klarlig er, og endelig, at Sandheds-Ordet om denne Guds eenbaarne Sons, Vorherres Jesu Christi Kiærligheds-Gierning maa være det Guds-Ord, hvortil det faldne Menneskes hjertelige Tro og

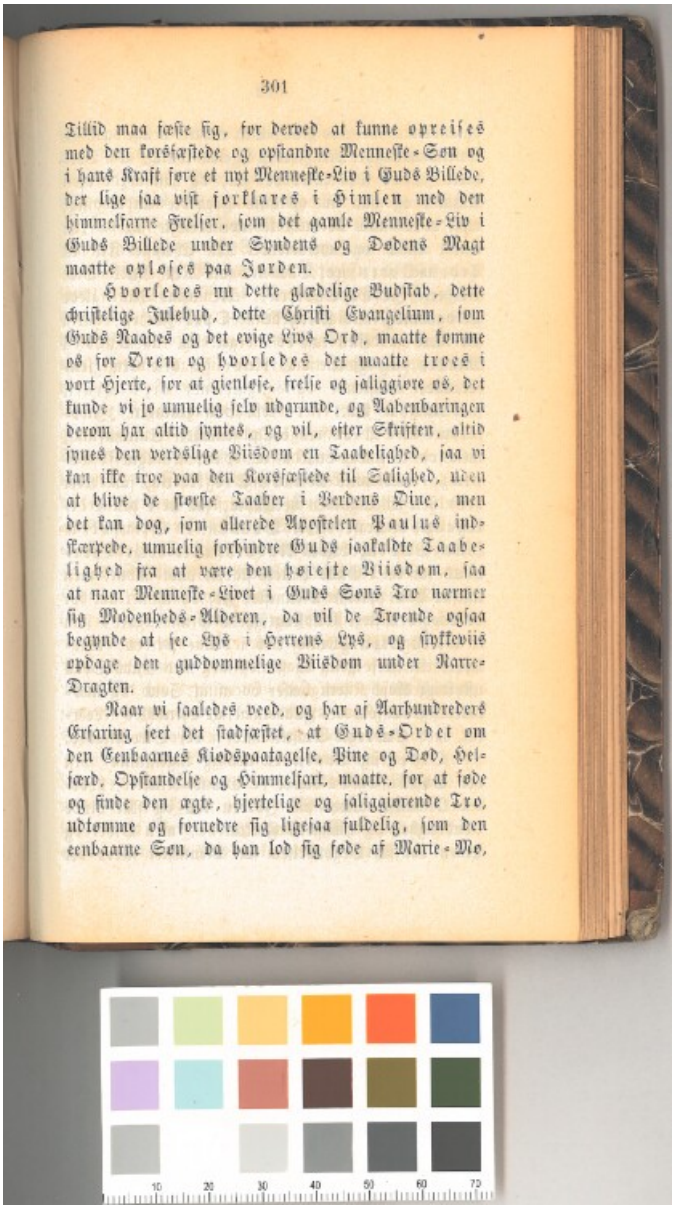

301

Tillid maa fæste sig, for derved at kunne opreises med den korsfæstede og opstandne Menneske-Søn og i hans Kraft føre et nyt Menneske-Liv i Guds Billede, der lige saa vist forklares i Himlen med den himmelfarne Frelser, som det gamle Menneske-Liv i Guds Billede under Syndens og Dødens Magt maatte opløses paa Jorden.

Hvorledes nu dette glædelige Budskab, dette christelige Julebud, dette Christi Evangelium, som Guds Raades og det evige Livs Ord, maatte komme os for Øren og hvorledes det maatte troes i vort Hjerte, for at gienløse, frelse og saliggiøre os, det kunde vi jo umuelig selv udgrunde, og Aabenbaringen derom har altid syntes, og vil, efter Skriften, altid synes den verdslige Viisdom en Taabelighed, saa vi kan ikke troe paa den Korsfæstede til Salighed, uden at blive de største Taaber i Verdens Øine, men det kan dog, som allerede Apostelen Paulus indskærpede, umuelig forhindre Guds saakaldte Taabelighed fra at være den høieste Viisdom, saa at naar Menneske-Livet i Guds Søns Tro nærmer sig Modenheds-Alderen, da vil de Troende ogsaa begynde at see Lys i Herrens Lys, og sykkeviis opdage den guddommelige Viisdom under Narre-Dragten.

Naar vi saaledes veed, og har af Aarhundreders Erfaring seet det stadfæstet, at Guds-Ordet om den Enbaarnes Kiødspaatagelse, Pine og Død, Helfærd, Opstandelse og Himmelfart, maatte, for at føde og finde den ægte, hjertelige og saliggiørende Tro, udtømme og fornedre sig ligesaa fuldelig, som den enbaarne Søn, da han lod sig føde af Marie-Mø,

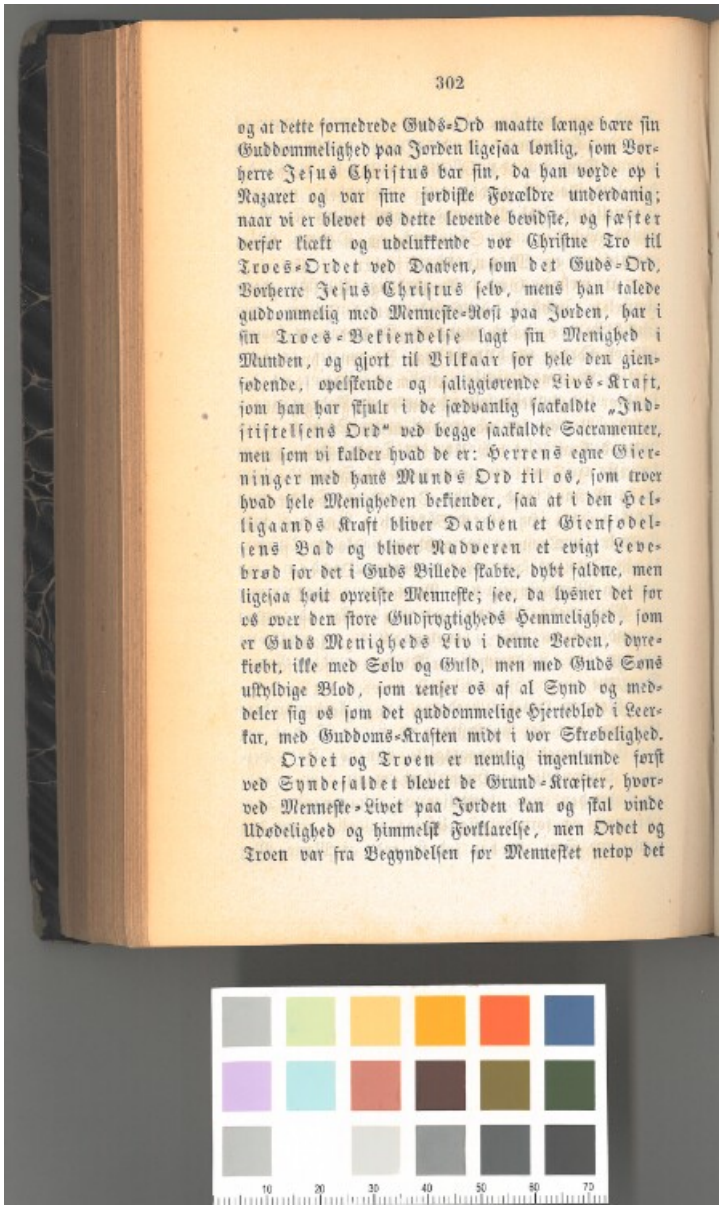

302

og at dette fornedrede Guds-Ord maatte længe bære sin Guddommelighed paa Jorden ligesaa lønlig, som Vorherre Jesus Christus bar sin, da han voxte op i Nazaret og var sine jordiske Forældre underdanig; naar vi er blevet os dette levende bevidste, og fæster derfor kiækt og udelukkende vor christne Tro til Troes-Ordet ved Daaben, som det Guds-Ord, Vorherre Jesus Christus selv, mens han talede guddommelig med Menneske-Røst paa Jorden, har i sin Troes-Bekiendelse lagt sin Menighed i Munden, og gjort til Vilkaar for hele den gienfødende, opelskende og saliggiørende Livs-Kraft, som han har skjult i de sædvanlig saakaldte „Indstiftelsens Ord" ved begge saakaldte Sacramenter, men som vi kalder hvad de er: Herrens egne Gierninger med hans Munds Ord til os, som troer hvad hele Menigheden bekiender, saa at i den Helligaands Kraft bliver Daaben et Gienfødelsens Bad og bliver Nadveren et evigt Levebrød for det i Guds Billede skabte, dybt faldne, men ligesaa høit opreiste Menneske; see, da lysner det for os over den store Gudfrygtigheds Hemmelighed, som er Guds Menigheds Liv i denne Verden, dyrekiøbt, ikke med Sølv og Guld, men med Guds Søns uskyldige Blod, som renser os af al Synd og meddeler sig os som det guddommelige Hjerteblod i Leerkar, med Guddoms-Kraften midt i vor Skrøbelighed.

Ordet og Troen er nemlig ingenlunde først ved Syndefaldet blevet de Grund-Kræfter, hvorved Menneske-Livet paa Jorden kan og skal vinde Udødelighed og himmelsk Forklarelse, men Ordet og Troen var fra Begyndelsen for Mennesket netop det

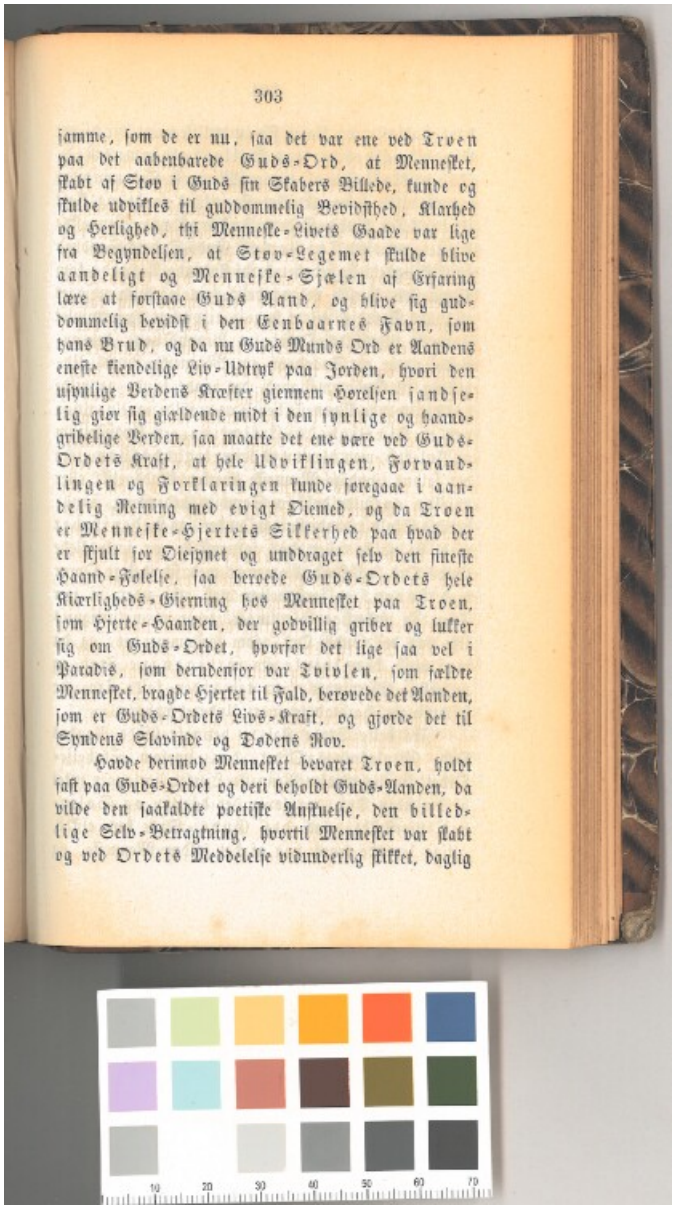

303

jamme, som de er nu, saa det var ene ved Troen paa det aabenbarede Guds-Ord, at Mennesket, skabt af Støv i Guds sin Skabers Billede, kunde og skulde udvikles til guddommelig Bevidsthed, Klarhed og Herlighed, thi Menneske-Livets Gaade var lige fra Begyndelsen, at Støv-Legemet skulde blive aandeligt og Menneske-Sjælen af Erfaring lære at forstaae Guds Aand, og blive sig guddommelig bevidst i den Enbaarnes Favn, som hans Brud, og da nu Guds Munds Ord er Aandens eneste kiendelige Liv-Udtryk paa Jorden, hvori den usynlige Verdens Kræfter giennem Høreisen sandselig gior sig gieldende midt i den synlige og haandgribelige Verden, saa maatte det ene være ved Guds-Ordets Kraft, at hele Udviklingen, Forvandlingen og Forklaringen kunde foregaae i aandelig Retning med evigt Øiemed, og da Troen er Menneske-Hjertets Sikkerhed paa hvad der er skjult for Øiesynet og unddraget selv den fineste Haand-Følelse, saa beroede Guds-Ordets hele Kiærligheds-Gierning hos Mennesket paa Troen, som Hjerte-Haanden, der godvillig griber og lukker sig om Guds-Ordet, hvorfor det lige saa vel i Paradis, som derudenfor var Tvivlen, som fældte Mennesket, bragde Hjertet til Fald, berøvede det Aanden, som er Guds-Ordets Livs-Kraft, og gjorde det til Syndens Slavinde og Dødens Rov.

Havde derimod Mennesket bevaret Troen, holdt fast paa Guds-Ordet og deri beholdt Guds-Aanden, da vilde den saakaldte poetiske Anskuelse, den billedlige Selv-Betragtning, hvortil Mennesket var skabt og ved Ordets Meddelelse vidunderlig stukket, daglig

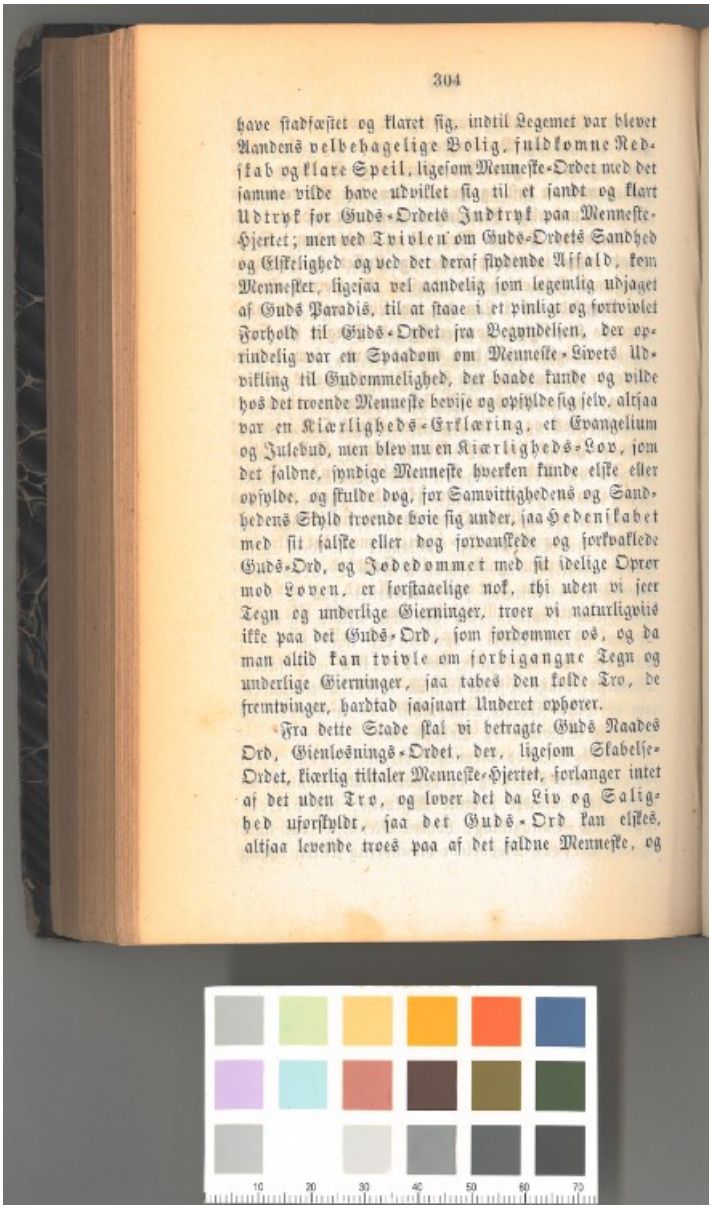

have stadfæstet og klaret sig, indtil Legemet var blevet Aandens velbehagelige Bolig, fuldkomne Redskab og klare Speil, ligesom Menneske-Ordet med det samme vilde have udviklet sig til et sandt og klart Udtryk for Guds-Ordets Indtryk paa Menneske-Hjertet; men ved Tvivlen om Guds-Ordets Sandhed og Elskelighed og ved det deraf flydende Affald, kom Mennesket, ligesaa vel aandelig som legemlig udjaget af Guds Paradis, til at staae i et pinligt og fortvivlet Forhold til Guds-Ordet fra Begyndelsen, der oprindelig var en Spaadom om Menneske-Livets Udvikling til Gudommelighed, der baade kunde og vilde hos det troende Menneske bevise og opfylde sig selv, altsaa var en Kiærligheds-Erklæring, et Evangelium og Julebud, men blev nu en Kiærligheds-Lov, som det faldne, syndige Menneske hverken kunde elske eller opfylde, og skulde dog, for Samvittighedens og Sandhedens Skyld troende bøie sig under, saa Hedenskabet med sit falske eller dog forvanskede og forkvaklede Guds-Ord, og Jødedommet med sit idelige Oprør mod Loven, er forstaaelige nok, thi uden vi seer Tegn og underlige Gierninger, troer vi naturligvis ikke paa det Guds-Ord, som fordømmer os, og da man altid kan tvivle om forbigangne Tegn og underlige Gierninger, saa tabes den kolde Tro, de fremtvinger, hardtad saasnart Underet ophører.

Fra dette Stade skal vi betragte Guds Naades Ord, Gienløsnings-Ordet, der, ligesom Skabelse-Ordet, kiærlig tiltaler Menneske-Hjertet, forlanger intet af det uden Tro, og lover det da Liv og Salighed uforskyldt, saa det Guds-Ord kan elskes, altsaa levende troes paa af det faldne Menneske, og

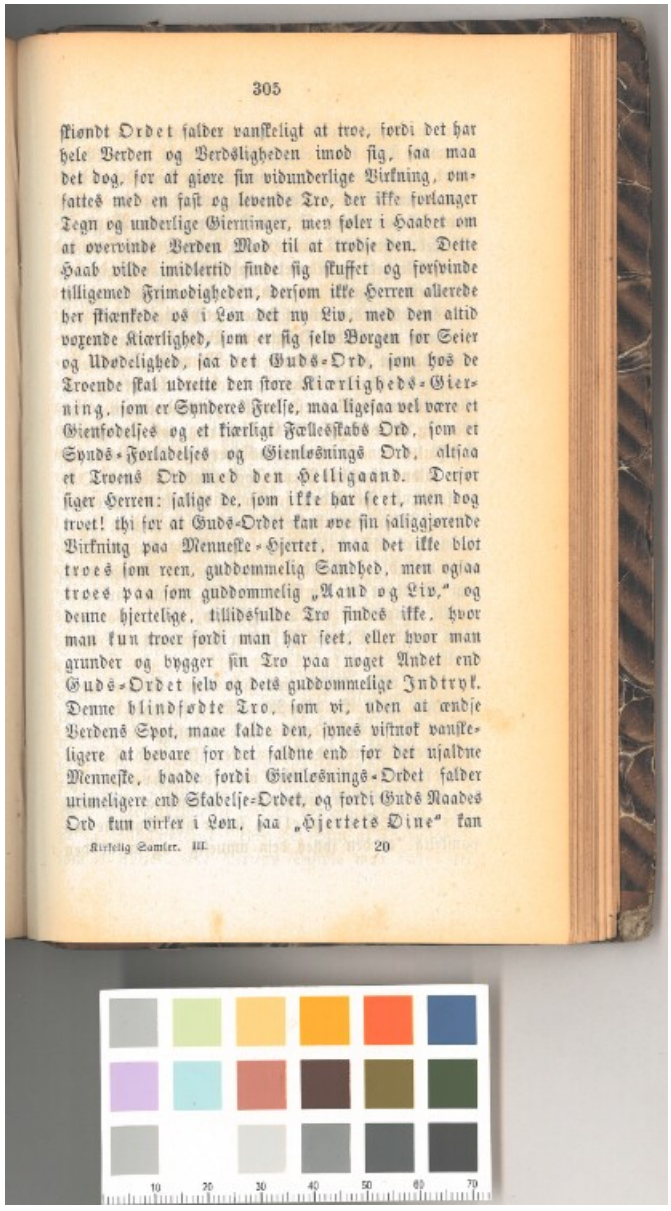

skiøndt Ordet falder vanskeligt at troe, fordi det har hele Verden og Verdsligheden imod sig, saa maa det dog, for at giøre sin vidunderlige Virkning, omfattes med en fast og levende Tro, der ikke forlanger Tegn og underlige Gierninger, men føler i Haabet om at overvinde Verden Mod til at trodse den. Dette Haab vilde imidlertid finde sig skuffet og forsvinde tilligemed Frimodigheden, dersom ikke Herren allerede her skiænkede os i Lon det ny Liv, med den altid voxende Kiærlighed, som er sig selv Borgen for Seier og Udødelighed, saa det Guds-Ord, som hos de Troende skal udrette den store Kiærligheds-Gierning, som er Synderes Frelse, maa ligesaa vel være et Gienfødelses og et kiærligt Fællesskabs Ord, som et Synds-Forladelses og Gienløsnings Ord, altsaa et Troens Ord med den Helligaand. Derfor siger Herren: salige de, som ikke har seet, men dog troet! thi for at Guds-Ordet kan øve sin saliggjørende Virkning paa Menneske-Hjertet, maa det ikke blot troes som reen, guddommelig Sandhed, men ogsaa troes paa som guddommelig „Aand og Liv," og denne hjertelige, tillidsfulde Tro findes ikke, hvor man kun troer fordi man har seet, eller hvor man grunder og bygger sin Tro paa noget Andet end Guds-Ordet selv og dets guddommelige Indtryk. Denne blindfødte Tro, som vi, uden at ænse Verdens Spot, maae kalde den, synes vistnok vanskeligere at bevare for det faldne end for det usaldne Menneske, baade fordi Gienløsnings-Ordet falder urimeligere end Skabelse-Ordet, og fordi Guds Naades Ord kun virker i Lon, saa „Hjertets Dine" kan

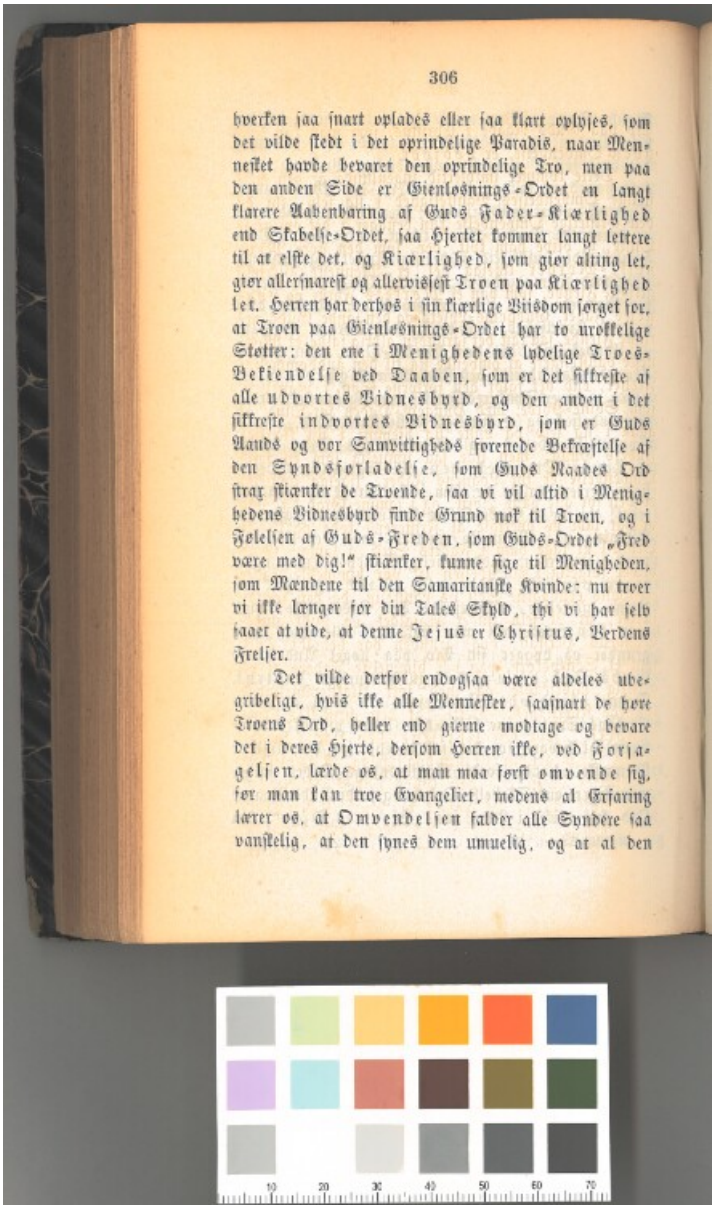

306

hverken saa snart oplades eller saa klart oplyses, som det vilde skedt i det oprindelige Paradis, naar Mennesket havde bevaret den oprindelige Tro, men paa den anden Side er Gienløsnings-Ordet en langt klarere Aabenbaring af Guds Fader-Kiærlighed end Skabelse-Ordet, saa Hjertet kommer langt lettere til at elske det, og Kiærlighed, som gior alting let, gior allersmarest og allervisest Troen paa Kiærlighed let. Herren har derhos i sin kiærlige Visdom sørget for, at Troen paa Gienløsnings-Ordet har to urokkelige Støtter: den ene i Menighedens lydelige Troes-Bekiendelse ved Daaben, som er det sikreste af alle udvortes Vidnesbyrd, og den anden i det sikreste indvortes Vidnesbyrd, som er Guds Aands og vor Samvittigheds forenede Bekræftelse af den Syndsforladelse, som Guds Naades Ord strax skienker de Troende, saa vi vil altid i Menighedens Vidnesbyrd finde Grund nok til Troen, og i Følelsen af Guds-Freden, som Guds-Ordet „Fred være med dig!" skienker, kunne sige til Menigheden, som Mændene til den Samaritanske Kvinde: nu troer vi ikke længer for din Tales Skyld, thi vi har selv faaet at vide, at denne Jesus er Christus, Verdens Frelser.

Det vilde derfor endogsaa være aldeles ubegribeligt, hvis ikke alle Mennesker, saasnart de høre Troens Ord, heller end gierne modtage og bevare det i deres Hjerte, dersom Herren ikke, ved Forsagelsen, lærde os, at man maa først omvende sig, før man kan troe Evangeliet, medens al Erfaring lærer os, at Omvendelsen falder alle Syndere saa vanskelig, at den synes dem umuelig, og at al den

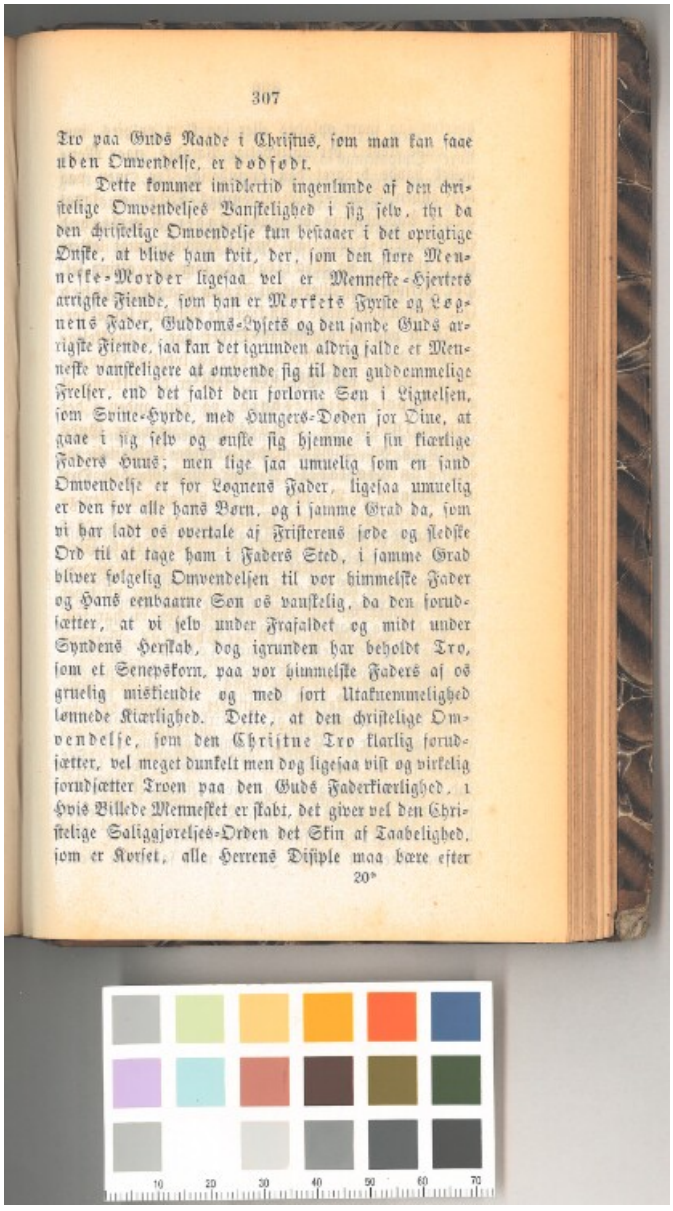

307

Tro paa Guds Naade i Christus, som man kan faae uden Omvendelse, er dødfødt.

Dette kommer imidlertid ingenlunde af den christelige Omvendelses Vanskelighed i sig selv, thi da den christelige Omvendelse kun bestaaer i det oprigtige Ønske, at blive ham kvit, der, som den store Menneske-Mørder ligesaa vel er Menneske-Hjertets argeste Fiende, som han er Mørkets Fyrste og Løgnens Fader, Guddoms-Lysets og den sande Guds argeste Fiende, saa kan det igrunden aldrig falde et Menneske vanskeligere at omvende sig til den guddommelige Frelser, end det faldt den forlorne Søn i Lignelsen, som Svine-Hyrde, med Hungers-Døden for Øine, at gaae i sig selv og ønske sig hjemme i sin kiærlige Faders Hus; men lige saa umuelig som en sand Omvendelse er for Løgnens Fader, ligesaa umuelig er den for alle hans Børn, og i samme Grad da, som vi har ladt os overtale af Fristerens søde og sledske Ord til at tage ham i Faders Sted, i samme Grad bliver følgelig Omvendelsen til vor himmelske Fader og Hans eenbaarne Søn os vanskelig, da den forudsætter, at vi selv under Frafaldet og midt under Syndens Herskab, dog igrunden har beholdt Tro, som et Sennepskorn, paa vor himmelske Faders af os grueligt miskiendte og med sort Utaknemmelighed lønnede Kiærlighed. Dette, at den christelige Omvendelse, som den Christne Tro klarlig forudsætter, vel meget dunkelt men dog ligesaa vist og virkelig forudsætter Troen paa den Guds Faderkiærlighed, i Hvis Billede Mennesket er skabt, det giver vel den christelige Saliggjørelses-Orden det Skin af Taabelighed, som er Korset, alle Herrens Disiple maa bære efter

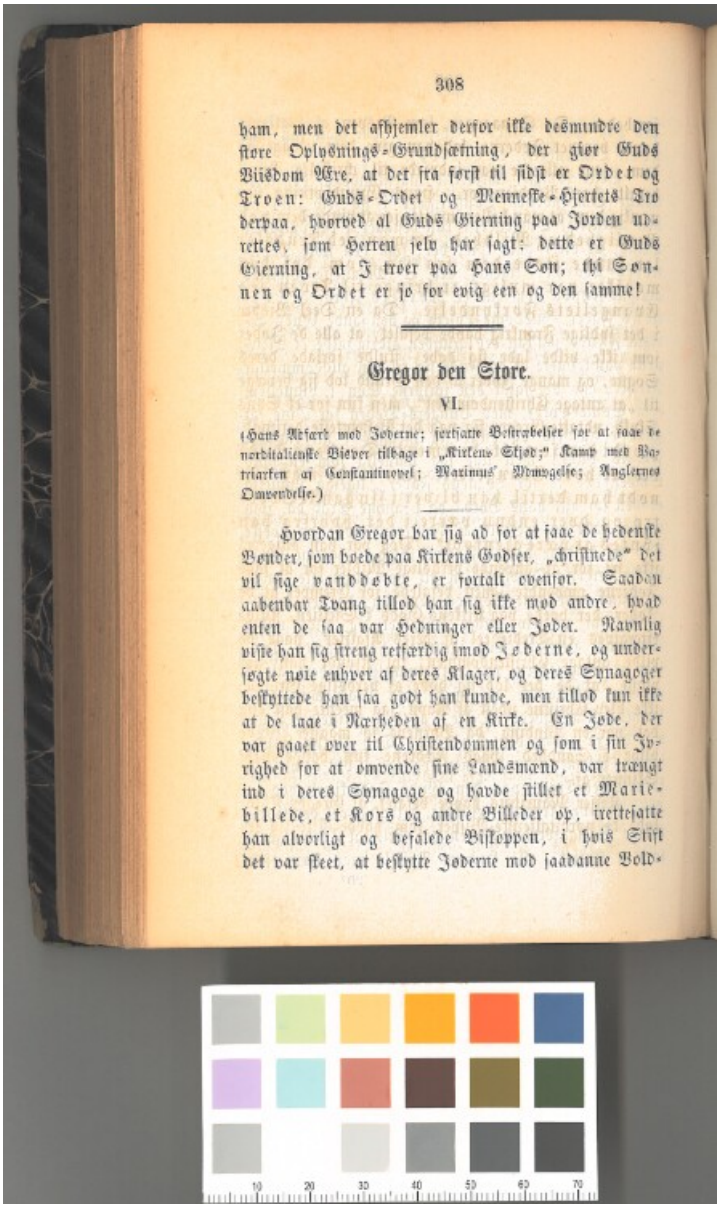

ham, men det afhjemler derfor ikke desmindre den store Oplysnings-Grundsætning, der giør Guds Viisdom Ære, at det fra først til sidst er Ordet og Troen: Guds-Ordet og Menneske-Hjertets Tro derpaa, hvorved al Guds Gierning paa Jorden udrettes, som Herren selv har sagt: dette er Guds Gierning, at I troer paa Hans Søn; thi Sønnen og Ordet er jo for evig een og den samme!

Gregor den Store.

VI.

(Hans Adfærd mod Joderne; forskjellige Bestræbelser for at faae de nordøstitalienske Bisper tilbage i „Kirkens Skjød;" Kamp med Patriarken af Constantinopel; Maximus' Mismagelse; Anglernes Omvendelse.)

Hvordan Gregor bar sig ad for at faae de hedenske Vender, som boede paa Kirkens Godser, „christnede" det vil sige vanddøbte, er fortalt ovenfor. Saaden aabenbar Tvang tillod han sig ikke mod andre, hvad enten de saa var Hedninger eller Jøder. Navnlig viste han sig streng retfærdig imod Jøderne, og undersøgte nøie enhver af deres Klager, og deres Synagoger beskyttede han saa godt han kunde, men tillod kun ikke at de laae i Nærheden af en Kirke. En Jøde, der var gaaet over til Christendommen og som i sin Ivrighed for at omvende sine Landsmænd, var trængt ind i deres Synagoge og havde stillet et Mariebillede, et Kors og andre Billeder op, irettesatte han alvorligt og befalede Biskoppen, i hvis Stift det var skeet, at beskytte Jøderne mod saadanne Vold-